

JEZIČNO PRILAGODAVANJE NA SINTAKTIČKOM NIVOU*

DUNJA JUTRONIĆ-TIHOMIROVIĆ
Filozofski fakultet u Zadru
Faculty of Philosophy in Zadar

UDK/UDC: 801:316:808.61/.62-087
Izvorni znanstveni rad
Original scientific paper

Primljeno : 1989-1221
Received

Članak predstavlja jedan pokušaj (koliko znamo prvi ove vrste kod nas) da se objasni proces jezične akomodacije na sintaktičkom novou koristeći se Trudgillovom hipotezom »fiksnom puta« (*fixed-route hypothesis*), iz teorije jezične akomodacije. Hipoteza kaže da će se istaknutije (*salient*) jezične crte mijenjati prve u dijalekatskom kontaktu. Trudgill je ovu hipotezu ograničio na fonološki nivo. Podaci na kojima je u ovom članku ispitivana ova hipoteza su tru sintaktičke varijable u čakavskom govoru koji se upotrebljava u Splitu i koje se mijenjaju pod utjecajem standardnog jezika. Varijable koje su uzete u obzir jesu: 1. upitno-relativna zamjenica *ča*; 2. miješanje lokativa i akuzativa i 3. konstrukcija *od*+genitiv. Sociolingvistička analiza pokazuje da najistaknutija karakteristika čakavskog dijalekta *ča* skoro nestaje iz vernakulara kojim govori najmlađa generacija. Miješanje lokativa/akuzativa pokazuje se kao druga po istaknutosti, pošto ovu karakteristiku nalazimo i u drugim dijalektima pa se stoga ona mijenja nešto sporije. Genitivne konstrukcije su najmanje istaknute jer njih nalazimo i u konverzijskom obliku standardnog jezika i stoga su one podržavane ovim sistemom i još se mnogo koriste u čakavskom kojim govori najmlađa generacija informanata u Splitu. Zaključak je da sintaksa u kontaktu dijalekata također pokazuje priličan stupanj akomodacije »fiksno puta«. Dakle moguće je proširiti ovaj model s fonološkog nivoa na sintaktički (Kako je ova hipoteza primjenjiva na morfološki nivo pokazano je u Jutronić-Tihomirović 1987a). Promjene idu od najistaknutijih jezičnih crta koje se gube prve prema manje istaknutim.

U ovom referatu koji je iznio na 17-om skupu čikaškog lingvističkog društva (*Chicago Linguistic Society*) u sekciji »Language and Behaviour« i koji je potom tiskan pod naslovom »Linguistic Accommodation: Sociolinguistic Observations on a Sociopsychological Theory«, britanski lingvist Peter Trudgill istražuje prirodu, stupanj i granice jezičnog prilagođavanja (*linguistic accommodation*) i modificiranja.¹

Vidljivo je da Trudgilla zanimaju ti problemi jer je od spomenutog skupa nastavio rad na tom području a rezultati tih istraživanja objavljeni su u njegovoj najnovijoj knjizi *Dialects in Contact* (Oxford: Basil and Blackwell, 1986)². Razmišljanja i istraživanja o jezičnoj akomodaciji na nivou dijalekata u kontaktu Trudgill je u ovoj knjizi proširio i razradio

* Članak je znatno proširena i razrađena verzija referata pročitanog na skupu »Dijalekt i književni jezik« u JAZU u Zagrebu (12-14. V. 1988).

¹ *Papers on the parasession on language and behaviour*, Chicago Linguistic Society, May 1-2, 1981, Chicago Illinois, eds. Carrie S. Masek, Roberta A. Hendrich, Mary Francis Miller, str. 218-238.

² Vidi moj prikaz u *Zborniku Matice srpske za filologiju i lingvistiku*, XXX/2, 1987:152-157.

unoseći primjere i istraživanja drugih stručnjaka na tom području. Za potrebe ovog članka predstaviti ćemo neke od glavnih teza. Ono što povezuje problem jezika i dijalekata u kontaktu jest činjenica da kontakt dovodi do promjena. Ono što se čini različitim jest činjenica da su kod jezika u kontaktu promjene uvjetovane komunikacijskim potrebama, dok su kod dijalekata u kontaktu modifikacije naizgled nepotrebne, jer govornici nisu prisiljeni mijenjati jezik iz čisto komunikacijskih razloga. Zašto onda dolazi do modificiranja i prilagodavanja? Jezičnu konvergenciju do koje dolazi kada govornici upotrebljavaju razne varijante Trudgill promatra u sklopu ispitivanja koje provode socijalni psiholozi. Jedno od pitanja prilagodavanja u ponašanju jest pokušaj da se odredi tko se u interakciji prilagođava komu i zašto se govornici ponašaju na određene načine.³ Trudgill napominje da prilagođavanje u govornoj interakciji, pogotovo opisano statističkim sociolingvističkim metodama, može biti od koristi u istraživanjima u socijalnoj psihologiji. On vidi dijalekatsko prilagođavanje kao jedan od vidova, po svojoj prilici, univerzalne karakteristike ljudskog ponašanja da se u komunikaciji govornici prilagođavaju sugovornicima. Što se dakle događa u procesu govornog prilagođavanja? Razna istraživanja dijalekata u kontaktu pokazuju da se pojedine jezične karakteristike modificiraju više od nekih drugih, dok se neke uopće ne mijenjaju. Postavlja se centralno pitanje: zašto se izvjesne jezične karakteristike prilagođavaju brže a druge sporije i na koji način se obavlja taj proces? Ako postoji nekakav red u procesu prilagođavanja, onda bi moglo biti da on podjednako važi za razne vrste interakcija, tj. bilo da se radi o pojedinim govornicima istog dijalekta koji su članovi iste govorne zajednice, ili su to govornici raznih dijalekata.

Hipoteza je sljedeća: *U procesu prilagodavanja (akomodacije) govornici modificiraju one jezične crte koje svjesno osjećaju kao različite.* U sociolingvističkoj teoriji Labova (1966, a i u drugim napisima i knjigama to je upravo proces kojim jezični indikatori postaju označivači ili markeri (markers), tj. pokazuju društvenu i stilističku varijabilnost – što nadalje upućuje da su određene jezične promjene u toku. Dakle, govornici modificiraju i prilagođavaju izgovor onih oblika zbog izvjesne *istaknutosti ili upadljivosti (salience)*. Takvi oblici prvi su kandidati za prilagođavanje u direktnoj interakciji. To je hipoteza »fiksno putu prilagođavanja« (*fixed-route hypothesis*). Trudgill se nadalje pita da li se pravila govornog ponašanja odnose i na govornike iz dviju različitih govornih zajednica, tj. u slučajevima kada dolazi do prilagođavanja varijeteta koji se regionalno razlikuju. I on kaže: »Precisely the same processes that are at work in individual accommodation in face-to-face interaction and in geographical diffusion of linguistic forms are also of great importance in new dialect formation. It gives us confidence too, that the process of accommodation is central not only to the diffusion of linguistic forms, but also to other dialect contact

³ Vidi naročito knjigu članaka Fraser & Scherer (ur.) 1982. i Giles & St. Clair (ur.) 1985.

processes« (Trudgill 1986:94) (»Isti procesi koji su prisutni u direktnom prilagodavanju u individualnim interakcijama i geografskoj difuziji jezičnih oblika također su od velike važnosti u stvaranju novih dijalekata. To nam ulijeva povjerenje da proces prilagodavanja nije centralan samo za širenje jezičnih oblika već i za druge procese dijalekata u kontaktu«).

Dakle u dugoročnom prilagodavanju među dijalektima, primjenjujući hipotezu o istaknutosti (*salience*), mogli bismo unaprijed predvidjeti koje će se jezične crte više prilagodavati, kojim će se redom prilagodavati, a koje se neće mijenjati. Najviše potvrde da se najistaknutije crte prilagodavaju prve Trudgill nalazi na nivou fonologije, ali i na tom nivou postoje nepravilnosti kada se pogledaju rezultati prilagodavanja kod djece. Dakle rezultati proučavanja fonološkog prilagodavanja kod djece ukazuju na izvjesna odstupanja. Primjer koji daje Trudgill (1986) je govor blizanaca Debbie i Richarda koji su rođeni i odgojeni u Velikoj Britaniji. Majka im je Škotlandanka, a otac Australijanac. Kad im je bilo sedam godina, obitelj se preselila u Australiju i njihov je govor bilježen i sniman na magnetofonu svakog mjeseca u toku šest mjeseci. Iz analize se vidi da je njihov britanski akcent (tj. akcent grada Readinga gdje su do tada živjeli) prilagođivan izgovoru u Australiji (Trudgill 1986:29-30).. No činjenice iz zapisa i analize ukazuju da su blizanci, slijedili razne putove u procesu akomodacije i tako se pokazuje da hipoteza o fiksnom putu u procesu akomodacije možda važi samo za odraslu populaciju. Kao što kaže Trudgill: »Just as young children are not inhibited by, say phonotactic constraints in learning a foreign language, so they are equally uninhibited in acquiring a different dialect. They therefore have much freedom and scope for accommodation, and are much less likely to conform to the same fixed pattern« (1986:31) (»Kao što mala djeca nisu inhibirana, recimo, fonotaktičkim ograničenjima kod učenja stranog jezika, isto tako nemaju inhibicija kad usvajaju drugačiji dijalekt. Oni stoga imaju mnogo više slobode i širine kod procesa akomodacije i manje će se držati istih fiksnih obrazaca«).

Nadalje, potvrdu te činjenice nalazimo i u raznim istraživanjima Labova i njegovih suradnika (kao npr. Arvilla C. Payne 1980) tako da je očito da postoje granice potpunog prilagodavanja kod djece. Trudgill smatra da poslije 14. godine ne može doći do potpunog prilagodavanja.

Drugo područje gdje Trudgill sumnja da se hipoteza fiksnog puta u prilagodavanju može potvrditi jest na morfološkom nivou. Trudgill (1986) prenosi rezultate istraživanja švedske lingvistkinje K. Nordenstam (1979), koja je pratila promjene u govoru Švedanki koje žive u Norveškoj. Vidi se da je najprije došlo do prilagodavanja u leksikonu, pa zatim u morfologiji – zbog velikih razlika koje postoje između švedskog i norveškog na tim nivoima. Onako kako su iznesene u istraživanjima Nordenstamove, modifikacije unutar morfologije izgleda da nije moguće sasvim predvidjeti, već tu postoje individualne razlike. Trudgill stoga pretpostavlja da se fonologija i morfologija ne ponašaju na isti način kod dijalekata u kontaktu. Tako on kaže: »The fixed-route hypothesis can, nevertheless, be defended. In

the face of Nordestam's data we are able to retreat to a position which confines the hypothesis to phonology» (1986:30) («Hipoteza fiksnog puta može se ipak braniti. Imajući u vidu činjenice koje nalazimo kod K. Nordestam možemo se povući na poziciju koja ograničava tu hipotezu na fonologiju»). U isto vrijeme Trudgill iskazuje vjerovanje da je proces akomodacije među dijalektima univerzalne prirode, dakle procesi koji vrijede za fonološki nivo sigurno bi trebalo da važe i za druge jezične nivoe kao što su morfološki i sintaktički. Cilj teorije akomodacije nije samo da stvara generalizacije o procesima prilagodavanja već da objašnjava kao i da predviđa »which features will survive, or not in dialect contact and dialect mixture situation« (Trudgill 1986:24) («koje crte će nadživjeti u dijalektskom kontaktu i situacijama gdje dolazi do miješanja dijalekata»).

Jedan pokušaj objašnjavanja morfoloških promjena u kontaktu čakavskog i štokavskog na osnovi Trudgillove hipoteze o akomodaciji predstavila sam kao referat na 12. internacionalnom kongresu antropologa i etnologa.⁴ Ovdje ćemo prikazati istraživanja koja bi mogla ići u prilog takvog objašnjenja na sintaktičkom nivou.

No prije toga ćemo samo spomenuti još jedan pokušaj objašnjenja jezičnih promjena u sklopu sociolingvističkog pristupa, naročito u članku Gillian Sankoff (1973) pod naslovom »Above and beyond phonology in variable rules«, gdje se opisuju promjene na sintaktičkom i semantičkom nivou.⁵ Sankoffin prvenstveni cilj jest da pokaže da do varijabilnosti dolazi na gramatičkim nivoima iznad fonološkog i da se oni mogu sistematski opisati. Na žalost ipak je vrlo malo učinjeno na istraživanjima tih nivoea, naročito na morfološkom. Razlog tome je zasigurno što je većina istraživanja provedena na materijalu iz engleskog jezika, a engleski ima vrlo malo specifičnih morfoloških karakteristika. Za jedan takav pokušaj na materijalu slavenskog jezika vidi Dunja Jutronić-Tihomirović (1986, 1987).⁶

Analiza koju predstavljamo dio je većeg projekta istraživanja urbanog vernakulara u Splitu. Fonološke i morfološke promjene u splitskom vernakularu zasnovane na sociolingvističkoj analizi prikazala sam u nekoliko članaka. (Vidi literaturu).

Najednostavniji pokazatelji da je došlo do jezičnih promjena jesu različite jezične realizacije (bilo fonološke, morfološke, sintaktičke ili leksičke) do kojih dolazi tokom vremena. Takav je pokazatelj indikacija

⁴ 12th International Congress of Anthropological and Ethnological Sciences, Zagreb, Yugoslavia July 24-31, 1988. Sekcija »Languages in Contact«. Referat će biti tiskan u knjizi referata s istog simpozija.

⁵ G. Sankoff, 1973. »Above and beyond phonology in variable rules«, u: Bailey & Shuy (ur.) *New Ways of Analyzing Variation in English*. Washington, D.C.: Georgetown University Press. Pretiskano u G. Sankoff, 1980. *The Social Life of Language*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press. str. 81-95.

⁶ D. Jutronić-Tihomirović, 1987. »Above Phonology and Below Syntax in Linguistic Change« U Keith D. Denning, Sh. Inkelas, F. McNair-Knox & J. Rickford, (ur.) *Variation in Language NWAV-XV at Stanford*. Stanford: Stanford University Press. str. 249-266. Vidi također »Morfološke promjene u splitskom vernakularu«, *Filologija*, 14/1986:153-160.

promjena u »stvarnom vremenu« (*real time*), koje američki sociolingvisti William Labov kontrastira s promjenama u prividnom vremenu (*apparent time*). Pošto ne postoji opis splitskog govora u prošlosti,⁷ ovdje se nudi opis promjena u prividnom vremenu, tj. prikazuje se različito jezično ponašanje nekoliko generacijskih grupa u jednoj vremenskoj točki. Ova analiza zasnovana je na govoru triju generacija od 10 govornika u svakoj grupi. Jedna grupa se sastoji od govornika od 18-30 godina, druga od 30-50 i treća od 50 do 70. Svi govornici rođeni su i odrasli u Splitu. Hipoteza glasi: *Ako neka jezična crta ulazi u jezični sistem, mladi govornici će se njom služiti češće od govornika starije generacije.* Splitski govor se sakupljao u osnovi na dva načina. Sociolingvistički intervjui su snimljeni u neformalnim situacijama slijedeći metode koje je razvio Labov a i niz drugih istraživača, pogotovo u Velikoj Britaniji. U svakom slučaju pokušalo se dobiti što autentičniji zapis svakodnevnog govora, tj. vernakulara. Tehnika i problemi oko sakupljanja materijala za sociolingvističku analizu do danas su mnogo puta isticali, a i na vrlo dobar način sada i detaljno prikazani kao i kritički komentirani u knjizi L. Milroy *Observing and analyzing natural language* (Basil Blackwell, 1987).⁸

Početno su birane četiri dijalektalne sintaktičke varijable koje prolaze kroz različite stepene promjena pod utjecajem standardnog jezika. To su: 1. miješanje lokativa i akuzativa kao na primjer *Bija sam u Split;* 2. upotreba upitne i relativne zamjenice *čalšto* kao na primjer *A ča je sad ovo?;* 3. Konstrukcija *od+genitiv* umjesto pridjevskog atributa kao na primjer *Prsten od zlata* i 4. redukcija dativne konstrukcije *mi je u me* kao na primjer *Draga me Opatija.*⁹ Uskoro se odustalo od analize četvrte sintaktičke varijable jer se jednostavno nije dovoljno javljala u sakupljenom korpusu. Varijable su analizirane tako da je svaki dijalekatski oblik zabilježen za svakog govornika zajedno sa svakom standardnom realizacijom i onda je taj omjer prikazan indeksom frekvencije u sljedećoj formuli:

$$\text{indeks frekvencije} = \frac{\text{svi dijalekatski oblici}}{\text{svi dijalekatski oblici} + \text{svi standardni oblici}} \times 100$$

⁷ Postoji niz radova o Marulićevu jeziku (vidi npr. Mate Hraste, »Crtice o Marulićevoj čakavštini«, *Zbornik Marka Marulića*, JAZU 1950:243-277) koji se, izuzev nekih knjiških elemenata, može smatrati originalnim splitskim govorom, no nisam smatrala ispravnim praviti upoređenje pisanog i govornog jezika pogotovu u sociolingvističkoj analizi koja se prvenstveno zasniva na spontanom govornom idiomu.

⁸ Pošto je ista metodologija upotrebljavana za fonološku i morfološku analizu, ovdje se ona ne obrazlaže u pojedinostima. Zainteresirani čitalac može pogledati navode u literaturi.

⁹ Sasvim bi mogla stajati primjedba da je »ča« više leksička i morfološka crta a samo posredno sintaktička, no pošto je Finka (1971) i Šimunović (1977) navode kao sintaktičku i pošto je ona zasigurno sintaktičku u svojoj funkciji u odnosnoj rečenici, odlučila sam da je uključim u analizu.

Indeks je napravljen kao postotak onih oblika koji su se javili u govoru jedne grupe kao cjeline a ne kao pojedinačne srednje vrijednosti tako da bi se izbjegle neujednačenosti u slučajevima kad se kod govornika pojedina jezična karakteristika javlja nešto rjeđe.

Moramo istaknuti da su problemi s čakavskom sintaksom sasvim specifični u poređenju s fonologijom i morfologijom. Detaljne opise fonologije kao i morfologije nalazimo na nekoliko mjesta. Što se tiče sintaktičkog opisa, moramo se složiti s prof. Finkom kada kaže: »Detaljan se opis sintakse čakavskog narječja praktički i ne može dati, jer su se dijalektolozi sintakse često jedva i dodirnuli. To je, između ostalog, razumljivo i otuda što je sintaksa čakavskog narječja načelno u skladu sa stanjem kakvo je u hrvatsko-srpskom jeziku općenito, a u svojim se bitnim crtama slaže i sa sintaksom ostalih slavenskih jezika« (*Čakavska rič*, 1/1971:42). Sintaktički opisi na koje sam se oslonila su upravo opisi B. Finke (1971) kao i P. Šimunovića (1977) »Čakavština srednjedalmatinskih otoka«, *Čakavska rič*, 1, 55-56.

Konstrukcija *od*+genitiv umjesto pridjevskog atributa kao što su *pismo od sestre*, *prsten od zlata*, *konop od tovara* pokazuje sljedeću statističku karakteristiku. Najstarija generacija koristi je 98,32%, srednja 88,45% i najmlađa 82,31%.

Analiza pokazuje da je nerazlikovanje funkcije akuzativa (uz glagole kretanja) i lokativa (uz glagole mirovanja) sintaktička karakteristika koja je još uvijek vrlo učestala u splitskom dijalektu i kod najmlađe generacije (90,50%; 79,15%; 60,34%).

Tipična karakteristika čakavskog narječja upitno-odnosna zamjenica *ča* moglo bi se reći da je potpuno istisnuta štokavskim *što*. U starijoj generaciji nalazimo je u 75,34%, u srednjoj 25,34% a u najmlađoj 5,23%. Stoga zasigurno možemo reći da u slučaju upitno-odnosnih konstrukcija ne važi više opaska prof. Finka gdje kaže da je »zamjenica *ča* kao simbol služenja čakavskim narječjem znak većeg prestiža samo u nekoliko urbanih centara kojima gravitiraju nečakavski (štokavski) govori manjih mjesta, inferiornijega kulturnog i društvenog značenja. Takvi su urbani centri osobito Senj i Rijeka (u sjevernom Hrvatskom primorju) i Split (na obalnom području srednje Dalmacije)«, *Čakavska rič*, 1971:15.

Sintaktičke varijable

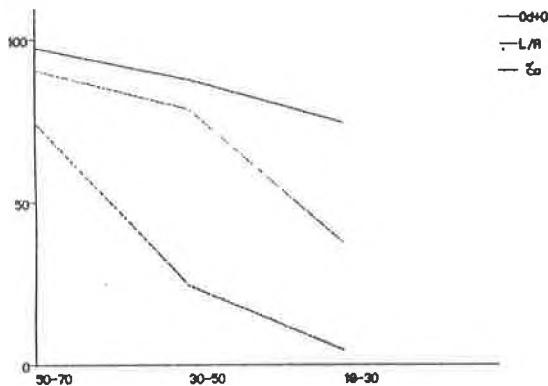
1. *Konstrukcija od(o') + genitiv*
prsten o zlata; pismo o sestre
2. *Nerazlikovanje lokativa i akuzativa*
Potražit ću ga u kavanu
Samo je osta u pusto selo
Leži u postaju

3. *Upitno-odnosna zamjenica ča*
 A ča ako je zatvoreno?
 Zamišljan ča bi bilo

4. *Redukcija mi je > me*
 Draga me Opatija

Tabela 1. Indeks frekvencije za sintaktičke varijable

dobne grupe	od+G	L/A	ča
50-70	98,32	90,50	75,34
30-50	88,45	79,15	25,34
18-30	75,34	38,24	5,23

Grafički prikaz indeksa frekvencije

Interpretacija. Gledajući statističku analizu vidimo da nalazimo potvrdu hipoteze da se mladi govornici više služe standardnim oblicima od starijih. Općenito, kao i kod fonoloških i morfoloških promjena pravac promjena je prema standardu. Najinteresantnija je činjenica da promjene nisu istog stupnja. Dok je konstrukcija *od+genitiv* rezistentnija na utjecaj standarda, miješanje L i A znatno opada u najmlađoj generaciji a upitno-odnosna zamjenica *ča* gotovo je sasvim izgubljena u dijalekatskom urbanom idiomu. Zašto je to tako? Ovdje ćemo pokušati primijeniti hipotezu »fiksno g puta prilagodavanja« tzv. *principa prominencije (istaknutosti)* o kojoj sam već govorila u objašnjenju morfoloških promjena a za koji se naročito zalaže P. Trudgill objašnjavajući fonološke akomodacije do kojih dolazi kod dijalekata u kontaktu u istoimenoj knjizi *Dialects in contact*, a o čemu je

bilo govora u prvom dijelu ovog članka. Princip glasi: Istaknutije dijalektalne crte jači su kandidati za jezičnu promjenu. Tako se zamjenica *ča* koja je, kako je rečeno, simbol čakavskog narječja a time i najprominentnija prva i gubi iz dijalekta. Miješanje L i A manje je prominentna jer, kao i konstrukcija *od*+genitiv, podržavane drugim dijalektalnim sistemima i nisu samo karakteristične za čakavski i stoga su manje istaknuti kandidati za jezične promjene do kojih dolazi pod utjecajem drugog sistema, u ovom slučaju standardnog jezika. To se naročito odnosi na konstrukciju *od*+genitiv koji se u razgovornoj varijanti standardnog jezika vrlo često upotrebljava i čuje. Mogli bismo zaključiti da se hipoteza fiksnog puta akomodacije prema kojoj se istaknutije jezične karakteristike mijenjaju prije od neistaknutijih potvrđuje na primjeru koji je ovdje iznesen. Pošto Trudgill ne spominje ni jedan primjer ove hipoteze na sintaksu, ne možemo reći da je ona ovim primjerima generalno potvrđuje. Koliko znamo, ovo je jedini pokušaj da se ta hipoteza ispita na ovom jezičnom nivou. Daljna istraživanja mogu pokazati koliko se ovi rezultati mogu poopćiti.

LITERATURA:

- Finka, B. 1971. »Čakavsko narječje«. *Čakavska rič*, V 1:11-72.
- Fraser, C. i R. Klaus Scherer. 1982. *Advances in the Social Psychology of Language*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Giles H. i R. N. St. Clair. (ur.). 1986. *Recent Advances in Language, Communication and Social Psychology*. London: Lawrence Erlbaum.
- Jutronić-Tihomirović, D. 1986a. »Morfološke promjene u splitskom dijalektu«, *Filologija*, 14:153-160.
- Jutronić-Tihomirović, D. 1986b. »Jedna moguća sociolingvistička univerzalija«, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, 17-28.
- Jutronić-Tihomirović, D. 1987a. »Above Phonology and Below Syntax in Linguistic Change« u knjizi Keith D. Denning, Sh. Inkelas, F. McNair-Knox i J. Rickford (ur.). *Variation in Language NWAV-XV at Stanford*. Stanford: Stanford University Press. 249-266.
- Jutronić-Tihomirović, D. 1987b. »Peter Trudgill: Dialects in Contact«, *Zbornik za filologiju i lingvistiku*, XXX/2. 152-156.
- Milroy, L. 1987. *Observing and Analyzing Natural Language*. Oxford: Basil Blackwell.
- Nordenstam, K. 1979. *Svenskam i Norge*. Gothenberg: Univeristy Press.
- Payne, C. A. 1980. »Factors controlling the acquisition of the Philadelphia dialect by out-of-state children. U knjizi W. Labov (ur.). *Locating Language in Time and Space*. New York: Academic Press.
- Sankoff, G. 1973. »Above and Beyond Phonology in Variable Rules«. u knjizi Bailey i Shuy (ur.). *New Ways of Analyzing Variation in English*. Washington, D.C.: Georgetown University Press. Pretiskano u G. Sankoff. 1980. *The Social Life of Language*. Philadelphia: University of Philadelphia Press, 81-95.
- Šimunović, P. 1977. »Čakavština srednjedalmatinskih otoka«, *Čakavska rič*, 1, 55-65.
- Trudgill, P. 1981. »Linguistic Accommodation: Sociopsychological Theory«. *Papers on the Parasession on Language and Behaviour*. Chicago Linguistic Society, May 1-2. Carie S. Masek, Roberta A. Hendrich, Mary Francis Milles (ur.). 218-238.
- Trudgill, P. 1986. *Dialects in Contact*. Oxford: Basil Blackwell.

*Dunja Jutronić-Tihomirović: LINGUISTIC ACCOMMODATION ON THE SYNTACTIC LEVEL**Summary*

The article presents an attempt (as far as we know the first of its kind) to explain the process of linguistic accommodation on the syntactic level, using P. Trudgill's »fixed-route hypothesis« in linguistic accommodation. The hypothesis states that the more salient language features will change first in dialect contact. P. Trudgill has restricted the hypothesis only to the phonological level. The data on which the hypothesis was checked are three syntactic variables in čakavian dialect as spoken in the city of Split in Yugoslavia and changing under the influence of the standard language. The variables taken are 1. interrogative-relative pronoun *ča* 2. Mixing of locative and accusative cases and 3. Construction from+genitive. The results show that the most salient čakavian feature as manifested in the interrogative-relative use of the pronoun *ča* is almost disappearing from the vernacular speech of the youngest generation of speakers. Locative/accusative expressions are second in salience since they are found in other dialects and thus they are changing at a slower rate. Genitive constructions are the least salient since they are also found in the conversational style of the standard language and thus supported by it and thus they are still very much used in čakavian dialect in the youngest generation of speakers.

The conclusion is that syntax in dialect contact also shows a considerable fixed-route accommodation. It is possible to extend the model from the phonological level to the syntactic level as well (I have also tried to show that fixed-route hypothesis is applicable to the morphological level - D. Jutronić-Tihomirović 1989, in print). Changes proceed along the salience dimension from the most prominent to the least prominent.